

Голас Рафзімы

№ 44 (1408) ЛІСТАПАД 1975 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 20-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

МІНСК ГСП
ул. Краснаармейская 9
Гос. Б-ка им. Ленина

«Лясная школа» — графічная работа дыпломнака Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Міколы КУПАВЫ. Тэмы з нацыянальнай гісторыі, іх працяг і ўвасабленне ў сучасным жыцці рэспублікі найбольш хваляюць маладога мастака.

ТАЛЕНТ І ПРАЦА

будуюць гарманічнае і справядлівае грамадства, дзе адышлі ў нябыт сацыяльныя пакуты, што нязменна спадарожнічалі ў жыцці акцёрам, мастакам. Але вечныя пакуты творчасці. Сыграная без іх роля ці напісаная карціна не хваляюць глядачоў.

І выбіраючы сабе на ўсё жыццё шлях роздумаў і сумненняў, юнакі і дзяўчаты пішуць: «Мая заповітная мэра — стаць мастаком (акцёрам)...» Сотні заяў з такімі словамі кладуцца штогод на пачатку лета на стол рэктара Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Строгая і кампетэнтная прыёмная камісія ўзважыць жаданні і магчымасці кожнага. О, як гэта адказна — даць маладому чалавеку рэальную надзею на права быць творцам! Не ўсе яе здзейсняць. Бывае, што на ўступных экзаменах юнак ці дзяўчына ўжо дэманструюць мяжу сваіх магчымасцей. Студэнцтва стане для такога непаспільным цяжарам. Іншы ўявіць сябе геніем ад прыроды — і не збылася мэра. Бо талент патрабуе пастаяннай ня-

стомнай і самаададанай працы, інакш ён блякне і губляецца.

А тыя шчаслівыкі, што пройдуць усе прыступкі інстытуцкага навучання? У іх дыпламах аб вышэйшай адукацыі будзе напісана «акцёр» ці «мастак», але такое адказнае званне ім давядзецца пацвярджаць сваёй творчасцю штодзень, усё жыццё.

Беларускі мастак... Беларускі акцёр... Сёння гэтыя паняцці азначаюць не толькі нацыянальную прыналежнасць творцы. За імі — традыцыі, культура народа, шырокі круггляд савецкага інтэлігента, пэўнае кола праблем, што хваляюць свет і рэспубліку. Многія з прадстаўнікоў нашай творчай інтэлігенцыі — выпускнікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. У яго стварэнні ў 1945 годзе ў поўнай меры праявілася тая выключная павага да мастацтва, высокае разуменне яго сілы ўздзеяння, што так характэрна для Краіны Саветаў.

Яшчэ ляжаў у руінах Мінск, а ў адным з класаў школы № 13, дзе з раніцы займаліся вучні, па вечарах за парты садзіліся

26 юнакоў і дзяўчат. Многія юнакі хадзілі ў салдацкіх шынях, вочы дзяўчат краналі сталасцю не па ўзросту... Гэта і быў першы курс акцёрскага факультэта новага інстытута. (Да 1953 года ён называўся тэатральным, затым стварылі мастацкі факультэт, што адлюстравалася і ў назве).

Сённяшні рэктар тэатральна-мастацкага — Эльвіра Герасімовіч — з таго першага выпуску. І гэты, здавалася б, не такі першарадны факт сімвалічна пацвярджае жывую сувязь часоў, увасабленне традыцый высокага творчага гарэння і шчырага сяброўства, што свята захоўваюцца і перадаюцца ў інстытуце.

Своеасаблівае гэта навучальная ўстанова. Пяцёра-сямёра студэнтаў — вось і ўвесь курс акцёраў, жывапісцаў, скульптараў... А на занятках па спецыяльнасці іх яшчэ на меншыя групы падзяляць. Тут не «вызубрыш» перад экзаменам і шпэргалак не падрыхтуеш. Нават заняткі прапусціць боязна — парушыш творчы працэс. Нічым не замяніць адсутнасць прырод-

ПЕРЫФЕРЫЯ — ПАНЯЦЦЕ САСТАРЭЛАЕ

«Развітанне з «глыбінкай»

стар. 2—3, 4—5

ВЕРНАСЦЬ ФАЛЬКЛОРНЫМ МАТЫВАМ

«Добры вечар!»

стар. 7

[Заканчэнне на 6-й стар.]

Машиностроение — ключевая отрасль промышленности. Оно обеспечивает народное хозяйство современными орудиями труда и тем самым создает материальную основу технического прогресса. Поэтому, рассматривая работу машиностроителей в нынешней пятилетке, следует исходить главным образом из того активного воздействия, которое оказывает машиностроение на рост производительности труда и повышение эффективности общественного производства во всех потребляющих машины и оборудование отраслях народного хозяйства.

Как и в прошлом, в 9-м пятилетии машиностроение развивается более высокими темпами, чем промышленность в целом. В 1975 году объем производства орудий труда и средств транспорта увеличился по сравнению с 1970 годом не менее чем на 60 процентов. При этом в продукции машиностроения происходят большие структурные сдвиги. За пятилетие на предприятия машиностроения будет освоено около 20 тысяч новых видов машин и оборудования, технико-экономические параметры которых соответствуют современному техническому уровню. К числу таких изделий относятся: мощные энергоблоки, агрегаты и установки для металлургической, нефтяной, газовой, химической и нефтехимической промышленности, металлообрабатывающие станки и прессы, тракторы и сельскохозяйственные машины, тепловозы и электровозы, специализированные вагоны, грузовые автомобили высокой проходимости, легковые автомобили, новые виды электротехнической и приборостроительной промышленности, оборудование для строительных и дорожных работ, предприятий легкой и пищевой промышленности.

Внедряемые в производство машины и оборудование — важнейший фактор роста экономического потенциала страны. Об этом свидетельствует хотя бы такой факт. Основные производственные фонды народного хозяйства составят в конце 1975 года около 780 миллиардов рублей, увеличившись за 10 лет более чем в два раза. Это значит, что преобладающая часть продукции всех отраслей промышленности выпускается с помощью оборудования, созданного в последние годы.

Только за первые шесть месяцев 1975 года советское машиностроение выпустило турбины общей мощностью 9,1 миллиона киловатт, 111 тысяч металлорежущих станков, в том числе 2,5 тысячи единиц с числовым

программным управлением, почти миллион автомобилей, больше одной четверти миллиона тракторов. Для сравнения вспомним, что за половину этого года станков произведено примерно столько, сколько за весь 1955 год, турбин — столько, сколько за весь 1960 год, тракторов — за 1962 год. При этом следует иметь в виду, что качественные характеристики вновь выпускаемого оборудования не идут ни в какое сравнение с тем, что выпускалось в прошлом.

Заметим, что более чем четыре пятых прироста промышленной продукции в нашей стране обеспечивается сегодня повышением производительности труда. Оно происходит в результате технического и организационного совершенствования производственного процесса, и первый из этих факторов определяет прежде всего машиностроение, поставляя предприятиям всех отраслей машины и агрегаты большей единичной мощности и производительности, более надежные и удобные в эксплуатации.

Пятая часть прироста выпуска промышленной продукции приходится на предприятия, вновь вводимые в эксплуатацию. За девятую пятилетку их (только крупных) прибавилось две тысячи. Простыми единицами входят в это число такие гиганты, как крупнейшая в мире Красноярская ГЭС, Волжский автозавод, выпускающий в год до 660 тысяч легковых автомобилей, уникальная доменная печь в Кривом Роге производительностью четыре миллиона тонн чугуна в год (столько получила накануне первой мировой войны вся Россия, занимавшая по этому показателю пятое место в мире).

Многие из новостроек завершающейся пятилетки не только поражают своими размерами. Они оснащены по последнему слову техники на основе прогрессивной технологии и комплексной автоматизации производства. Само собой разумеется, что машины, оборудование и приборы, с помощью которых эти гиганты строились и которыми они оснащены, механизмы, добывающие для них сырье и вырабатывающие энергию, транспортные средства, обслуживающие их, — все это продукция нашей отрасли.

Советское машиностроение выпускает десятки тысяч наименований продукции, и каждое из них — это вклад в технический прогресс. Здесь и турбина на 800 тысяч киловатт, и более 3 000 наименований автоматических и полуавтоматических станков, свыше 40 моделей станков с числовым программным управлением, высокопроизводительное оборудо-

вание для многих отраслей промышленности, сельскохозяйственные машины, заслужившие признание на мировом рынке, автоматические и механизированные поточные линии и др.

Хочется подчеркнуть некоторые принципиальные особенности советской экономики, имеющие самое прямое отношение к машиностроению. До недавнего времени частичная механизация и даже ручной труд довольно широко применялись как в машиностроении, так и в других отраслях промышленности. На современном этапе всем отраслям нужна только комплексная механизация и высокая степень автоматизации производства, передовая машинная техника, способная обеспечивать считавшиеся прежде предельными и даже недостижимыми режимы работы машин и оборудования в производственном процессе. Отсюда вытекает потребность машиностроения в новых материалах, качественных сталях, в сверхчистых веществах, в оснащении заводов такими средствами производства, которые обеспечивают достижение высокой степени точности. Отрасль во все более широких масштабах осваивает производство машин, в которых программа и контроль работ осуществляются не человеком, а самой машиной.

Производство машиностроения представляет собой также важный компонент быстрорастущего советского экспорта.

В первом полугодии 1975 года оборот внешней торговли составил 23,8 миллиарда рублей, что на 26 процентов больше, чем за это время прошлого года. В 1974 году зарубежные партнеры приобрели советские машины и оборудование на четыре миллиарда рублей, в том числе 16,3 тысячи металлорежущих станков, почти 150 тысяч электромоторов, 40 тысяч тракторов, 337 тысяч автомобилей. К этому надо добавить комплектное оборудование (на 1,2 миллиарда рублей) для предприятий, строящихся за границей при содействии СССР.

Развитие экспорта советских машин во многие страны мира — это международное признание их высокого качества и конкурентоспособности.

В будущей пятилетке, экономическая программа которой будет выработана XXV съездом Коммунистической партии Советского Союза, машиностроители будут решать задачи еще более сложные и масштабные, чем ныне.

Анатолий КОБЯКОВ,
начальник сводного отдела машиностроения и металлообработки Госплана СССР.

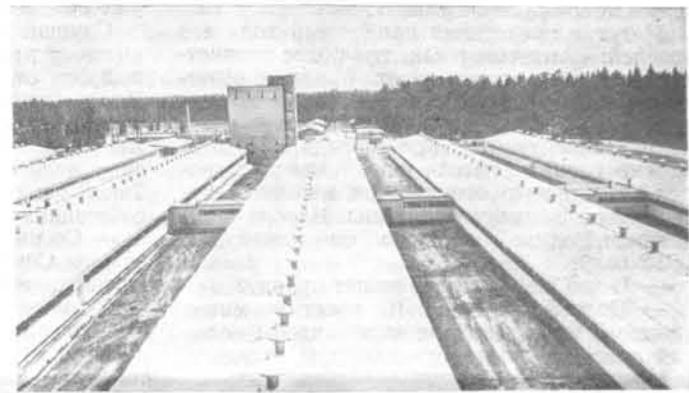
Новая нафтаносная артерья — Наваполацкі ўчастак — стане трэцяй ніткай буйнейшага ў свеце нафтаправода «Дружба», па якому савецкая нафта паступае ў краіны сацыялістычнай садружнасці. Яна пройдзе па Беларусі, Літве, Латвіі. Агульная працягласць — 442 кіламетры. Па планах СЭУ, усю тэхнічную дакументацыю распрацавалі савецкія спецыялісты, а ўкладку труб дыяметрам 720 міліметраў павінны ажыццявіць будаўнікі з Польшчы.

— З першага дня на будаўніцтве нафтаправода наладжаны дакладны, бесперабойны рытм, — расказвае начальнік Наваполацкага ўпраўлення будаўніцтва Усеаюзнага аб'яднання «Саюзінтэразбуд» Генадзь Бальшакоў. — Ні нам, ні польскім спецыялістам не спатрэбіўся час для наладжвання ўзаемаадносін, бо мы — даўнія сябры. Вялікі вопыт сумеснай работы накоплены ў час пракладкі дзвюх першых нітак. Немалаважна і тое, што беларускія будаўнікі добра ведаюць трасу. Літаральна кожны метр тутэйшых мясцін імі абследаваны ўздоўж і ўпоперак.

Шаснаццаць гадоў назад на месцы Наваполацка, у якім жыў цяпер звыш 60 тысяч жыхароў, былі балоты. У гады Вялікай Айчыннай вайны гітлераўцы сталіся абыходзіць іх стараной, бо тут размяшчалася адна з буйнейшых у рэспубліцы Полацка-Лепельская партызанская зона. У пасляваенны час поблізу ад старажытнага горада Полацка выраіс нафтапрацоўчы завод. На яго будаўніцтва з'ехаліся юнакі і дзяўчаты з усіх канцоў краіны. Калі завод уступіў у строй, большасць з іх назаўсёды засталіся тут, стаішы нафтавікамі або перайшоўшы на будаўніцтва новых аб'ектаў. Акрамя нафтапрацоўчага завода ў Наваполацку пабудаваны хімічны камбінат і шэраг прадпрыемстваў. Яны выпускаюць больш як 50 відаў прадукцыі, у тым ліку бензін, тэхнічнае масла, бітум, штучныя заменнікі шэрсці—нітрон, поліэтылен. Вялікая частка прадукцыі наваполацкіх прадпрыемстваў пастаўляецца ў сацыялістычныя краіны, а таксама ў Англію, ФРГ, Фінляндыю.

З кожным годам траса нафтаправода ўсё далей ідзе ад Наваполацка. Польскім і савецкім будаўнікам трэба будзе прайсці нялёгка і шлях: на ім сустрэнецца 14 рэк, звыш 30 кіламетраў балот, шэсць раз нафтаправод перасячэ чыгункі, 87 разоў — аўтастрады.

А. ШЫНКЕВІЧ.

Уступіла ў строй першая чарга прамысловага комплексу саўгаса-камбіната «Барысаўскі». Здадзены ў эксплуатацыю шэсць з 19 уведзеных тут свінарнікаў. Заканчваецца будаўніцтва камбінормавага завада магутнасцю 95 тысяч тон кармоў у год. Да канца 1977 года прадпрыемства пачне працаваць на поўную практычную магутнасць і стане даваць штогод 12,6 тысячы тон свініны. **НА ЗДЫМКАХ:** агульны выгляд жы-вёлагадоўчага комплексу; заатэхнік - селекцыянер Вольга ФІРСАВА (злева) і аператар-лабарант Лідзія ЛУКАШЭВІЧ у адной з лабараторый. Фота П. НАВАТАРАВА.

значным. Ну, што, на самой справе, у наш час нейкія два дзесяткі мільёнаў? Але варта суаднесці гэтую арыфметыку малых велічынь з канкрэтнымі маштабамі невялічкага раёна, усё насельніцтва якога можна размясціць у буйным сталічным квартале. — І яна напаяняецца вялікім сэнсам. Бо і новыя клубы, і дзіцячы сады, і магазіны — усё, што ўзведзена тут за мінулыя гады, зроблена на карысць саміх працоўных, для паляпшэння ўмоў іх жыцця і быту. А ў гэтым сэнсе праграма пяцігодкі не ведае перыферыяльных абмежаванняў.

Непасрэдна для Карэліч дзевятая пяцігодка была адметнай і яшчэ ў адным плане. Да ранейшага вызначэння раёна як «аграрны» яна дабавіла слова «індустрыяльны». Здарылася гэта сёлета, з уводам у дзеянне першай чаргі новага льнозавода.

— Ведаецца, — тлумачыў мне сакратар райкома партыі Аляксей Яновіч, — для нас гэта не проста пуск першага ў Карэлічах буйнога

прамысловага прадпрыемства. Новабудова сімвалічная і з сацыяльнага пункту гледжання. Спрадвеку лён быў для мясцовых сялян традыцыйнай культурай. І ўвесь час яго вырошчванне і апрацоўка былі справай нялёгкай, бо патрабавалі шмат ручной працы. Цяпер жа ў гаспадарках працуюць першыя 60 льноўборачных камбайнаў, а завод, абсталяваны найноўшай тэхнікай, будзе здольны хутка і поўнасцю перапрацоўваць увесь даўгунец з раёна.

Завод толькі пачаў сваю работу. Але ўжо зараз карэліцкія фінансісты прыкідваюць, як, дзякуючы гэтаму, вырасце раённы бюджэт, а значыць, колькі грошай у наступнай пяцігодцы будзе дадаткова пераведзена на сацыяльную праграму.

МАРА І СПРАВА МІКАЛАЯ САКАЛОВА

У краязнаўчым музеі, што быў адкрыты ў Карэлічах у гонар 30-годдзя Перамогі над фашысцкай Германіяй, маю ўвагу прыцягнуў вялікі

макет населенага пункта. Пад шклом таблічка: «Генеральны план забудовы цэнтральнай сядзібы калгаса «Перамога» вёскі Жухавічы». У пераліку забудовы значыліся трох- і пяціпавярховыя жылыя дамы для калгаснікаў, закрыты плавальны басейн, гандлёвы цэнтр з гасцініцай і рэстаранам, палац культуры, буйны адміністрацыйны будынак з поштай, аптэкай, дзіцячы сад і яшчэ шмат чаго іншага. Тут жа была і кароткая гістарычная даведка. Стварылася гаспадарка неўзабаве пасля вайны, у першую гадавіну Перамогі, — адкуль і назва яе.

Першы старшыня арцелі, былы франтавік Мікалай Куневіч і дзесятка яго баявых сяброў пачыналі літаральна з нуля. Адзіны конь, некалькі схуднелых каровак, пара плугоў ды барон — вось, бадай, і ўся гаспадарка першага ў раёне калгаса. Не ведаю дакладна, аб чым марылі ў тыя гады Мікалай Куневіч і яго таварышы, але з марамі цяперашняга старшыні Мікалая Сакалова мне давалося пазнаёміцца.

..У Жухавічы я прыехаў, не папярэдзіўшы нікога, таму давалося чакаць, адкуль старшыня вернецца аднекуль з аддаленага поля, дзе выбіраў буракі. Па памяці параўнаў вёску з убачаным у Карэлічах макетам. Ужо выразна акрэсліваўся ансамбль цэнтральнай плошчы. На воньскім сонцы зіхацелі мазаічным фасадам вялікі дом культуры. Завіхаліся аддзелачнікі ля амаль гатовага будынку гандлёвага цэнтра. У бок узаранага поля, што чарнела да гарызонта, выцягнулася вуліца з двухпавярховых жылых дамоў... Тым часам падаспеў і сам старшыня.

Мы доўга хадзілі па вялікіх холах клуба, падымаліся на прасторную сцэну гледзельнай залы, і старшыня з яўным задавальненнем дэманстраваў механізмы яе абсталявання, потым любаваліся роспісам сцен у дзіцячым пакоі, разглядалі доўгія стэлажы ў бібліятэцы.

— Клуб, школа, гандлёвы цэнтр — гэта толькі самыя першыя крокі па поўнай пе-

рабудове старых Жухавіч, — гаварыў старшыня, калі мы сядзелі потым у яго невялікім кабінце. — Сёння сяляне працуюць па-іншаму, у асноўным за рычагамі механізмаў або нават за пультам аўтаматычных устаноў. Дык чаму ж у вёсцы павінны жыць у горшых умовах, чым гараджане?

Мікалай Ціханавіч дастаў з шуфлячкі стала тоўсты том генплана і раскрыў карту са знаёмым ўжо мне абрысамі кварталаў.

— Вось гэта дабудую, — паклаў ён сваю вялікую далонь ярка на тое месца, дзе значыўся новы цэнтр вёскі, — тады і на пенсію са спакойнай душой пайду... Уявіце: шырокія асфальтаваныя вуліцы — паабпал камфартбельныя катэдры — гарачую ваду і ацяпленне хутка дадзім, а потым і газ падключым. Дзіцячы сад пабудавалі ўжо, а вось праект плавальнага басейна для школы нікаў. — Старшыня дастаў другі альбом з узорамі лепшых варыянтаў забудовы. —

[Заканчэнне на 4, 5 стар.]

СВЯЩЕННИК НАХОДИТ ПРАВДУ

Минск, улица Олега Кошевого, дом номер 33. Небольшая квартира, аккуратная и чистая комната. В комнате кушетка, новенький телевизор, на нем — крест с распятием и Библия. Перед телевизором сидит старик лет восьмидесяти и внимательно смотрит передачу.

— О, вы из «Голас Радзімы»? — восклицает он, пожимаемая мне руку. — Рад встретиться! Читаю вашу газету, спасибо вам, спасибо...

Так начинаются беседы со многими нашими земляками. Но тут я обнаруживаю одно отклонение от правила: все они обычно говорят, что прибыли повидать родные места, а этот...

— Я решил убедиться, преследуют ли в Советском Союзе верующих, ознакомиться с положением духовенства. И заодно встретиться с родственниками.

Оказывается, мой собеседник Афанасий Белькевич — митрофорный протонерей, настоятель православного Святосокресенского собора в Чикаго. Поэтому понятен его интерес к религии.

— Но неужели, — спрашиваю, — вы не представляли положения религии в нашем государстве?

— Весьма смутно. Дело в том, что у нас в Нью-Йорке издается сионистская газета «Новое русское слово». Слышали про нее? Так вот, в этой газете часто выступают архиепископ Иоанн Сан-Францисский — бывший русский князь, протонерей Константин, другие авторы — белогвардейцы и сионисты. Они пишут: в Советском Союзе власти преследуют и арестовывают верующих. Вот я и решил сам проверить, правду ли пишет «Новое русское слово».

И тут я представил примерный ход его мыслей: «Антисоветская, тем более сионистская газета не может писать правду о советской жизни. С другой же стороны коммунисты, то есть атеисты, вполне могут преследовать верующих. Где правда?» Такие противоречивые мысли и заставили Афанасия Степановича отправиться в далекое путешествие за поиском истины. Влекла его и далекая Родина, которую он покинул в 1912 году.

— И что же — газета пишет правду?

— Полнейшую ложь! Я посетил много храмов и ни в одном не видел, чтобы полиция арестовывала верующих или следила за ними.

— А где и как вы смогли в этом убедиться?

— В нескольких городах, — начал рассказывать о своем путешествии Афанасий Степанович. — Был в Москве, там посетил Преображенский собор, — в тот день вечером служил архиепископ Киприан. Меня также служить вечером пригласили. Был в Ново-Девичьем монастыре и ликовал, глядя на молящихся и на древние иконы. Такого прекрасного храма я никогда в Америке не видел. В Загорске меня пригласили в духовную академию и в Сергиевскую лавру. В Ленинграде посетил Борисоглебский со-

бор, в Киеве — Владимирский собор, где 28 июля состоялся праздник Владимира, крестителя Руси. А в Псковском монастыре меня встречал архимандрит Гавриил...

Сомнения рассеивались. Но, может быть, «преследования» все-таки имеют место, и постороннему наблюдателю их невозможно заметить?

— Я спрашивал у священнослужителей: «Свободны ли вы в своих духовных и мирских делах? Нет ли обид?» Батюшки смеялись. «Смотрите, — говорили они, — на молящихся, отец Афанасий — разве вы видите на их лицах страх? Мы вполне свободны и в вере, и в жизни». И я убедился, что действительно нет никаких гонений — есть полная свобода религии. Везде, куда только я ни ездил, меня встречали вежливо и нежно, всюду я видел только одну любовь...

Мой собеседник неоднократно подчеркивает, что он нигде не встречал грубости и невежества. Поэтому я пытаюсь понять: он говорит об этом как священник или же как американец? Оказывается, со мной уже разговаривает обычный мирянин — запуганный насилием житель большого американского города.

— Знаете, дорогой, вот такая улица, как эта, — показывает он в окно, — у нас в Чикаго считается глухой. Здесь я выходил гулять по вечерам и никого не боялся. Вижу — женщины и мужчины сидят вечером на скамейках около домов, девушки с парнями гуляют, детишки бегают. Это же прекрасно! А в Чикаго на такую улицу вечером я не выхожу — могут ограбить или убить. Если и выхожу, то беру в карман пару долларов, чтобы откупиться от грабителей. Но разве от них откупишься? Они уже однажды на мою квартиру нападали...

Слушаю это, я и про себя думаю: «Отступился от христианской Америки милостивый бог, отдал ее, видно, на откуп дьяволу. Вот и священник живет в страхе за свою жизнь. Да что простой священник! На президентов страны, как на куропаток, охотятся, у японской императрицы шубу воруют... Такой уж у них, вероятно, образ жизни». А собеседник продолжает:

— Со многими я встречался, и все довольны Советской властью. Все говорят: живем хорошо, с каждым годом все лучше — только бы не было войны. Это же мне говорили и в родной деревне Буйли в Вилейском районе. Колхозники живут там обеспеченно, мирно, спокойно. И церквушка в деревне Латыголь — та, в которой меня крестили, — сохранилась, я помолился в ней... Да, дорогой, обо всем этом я обязательно расскажу в Чикаго. И о вере, и о жизни. Пусть люди знают, что сионистская газета лжет.

Мы прощаемся, желаем друг другу здоровья и добра. Теперь я верю, что священник нашел правду, что он понял: вышеуказанная нью-йоркская газета служит не Христу и не богу Яхве, а антикоммунистическому сатане, обитающему в сионистской преисподней.

Владимир БЕГУН.

Восень у Нясвіжскім парку.

Фота Э. КАБЯКА.

Пішучы Землякі

Уладзімір КЛІШЭВІЧ

ДВА ВЕРШЫ

Што ні крок, дык падман —
На хлусні вырас пан.
Хоць памры, падмане
І цябе і мяне.
Нам бяда ад таго,
Што улада —
Яго.
Каб ад тлушчу не пух —
Сватай пану абух.

Бядняк,
Чого задумаўся глыбока так,
Скажы!
Хамут на карку

нацягнуў гужы

Тужэй!
Ты пад ярмом —
Надзею дужэй
І вер,

Што «кучару»
Ты хутка стукнеш у каўнер.

САМОТНЫ САНЕТ

Адгрукалі жыцця майго гадзі,
Да мазаля працоўнага

належаў.

Але панюхаеш сатлелага

замежка —

Адвернеш нос няведама кудзі!

Проз край глынуў няздоленай

бяды.

Наўкол — багатых, ненажэрных

з'ежа,

За кожнай думкай — кветкай

свежай —

Нябачных ценяў крадуцца

сляды.

Нажыва — ім угодніца святая.

Адзін — як бог, другі —

на хлеб не мае.

У вір жыцця занесла наш

паром.

Машне з грашыма ўжо

нядоўга правіць векам

Усемагутным стане ўладаром.

Не медны грош, а праца

чалавека.

РАЗВІТАННЕ З «ГЛЫБІНКАЙ»

[Заканчэнне. Пачатак
на 2-й стар.]

Хачу, каб ён быў лёгкі, светлы і радасны, як зараз само дзяцінства ў нашых малых...

Старшыня марыў, а я быццам на яве бачыў, як маленькія квадрацікі на чарчэжным ватмане вырастаюць, увасабляючыся ў гмаі дамоў, як на плошчы зіхаціць блакітны крышталь басейна, як на вуліцах новых Жухавічаў запальваецца неонавае святло... Мне не цяжка было ўявіць гэты малюнак, бо я ўжо шмат бачыў у Беларусі такіх вёсак.

Потым гутарка зайшла аб будзённых справах гаспадаркі. Тут змен не менш, чым у быцце вяскоўцаў. Пяцігодка перавяла сельскую вытворчасць на рэйкі спецыялізацыі і канцэнтрацыі. І гэта навіна не абмінула «Перамогу». Толькі што тут здадзены ў эксплуатацыю буйны, на 1,5 тысячы тон, цалкам аўтаматызаваны насенняводчы завод. Калгас цяпер спецыялізуецца на вытворчасці насення для ўсіх гаспадарак раёна. Набыта шмат новай тэхнікі — энергаўзброенасць

працы ўзрасла ў дзесяткі разоў. Пабудаваны сучасныя фермы, дзе працаваць жывёлаводам і лягчэй і цікавей. Ды хіба ўсе навіны пералічыш?

Гаспадарка з году ў год багацей. Зараз гадавы даход яе звыш 2,2 мільёна рублёў. А гэта значыць, што мары Мікалая Сакалова маюць надзейную аснову.

РАЗМОВА

З ФІНІНСПЕКТАРАМ АБ ДАХОДАХ

Адны сустрэчы пакідаюць у памяці радасць, другія абуджаюць смутак. Былі такія спатканні і ў час карэліцкай камандзіроўкі. Амаль у кожнай вёсцы, у кожнай гутарцы даводзілася чуць расказы аб тых, хто паехаў некалі з гэтых мясцін за акіяны, ратуючыся ад голаду і беспрацоўя. Яшчэ і зараз сямтам у палях памяткай тых далёкіх дзён адзінока дагніваюць струхнелыя хутаркі, дзе да 1939 года гаравалі сваякі сённяшніх калгаснікаў. Гэтыя людзі за дзесяцігоддзі вандровак за мяжой не забылі сваю, хоць і неласкавую да іх Радзіму. Таму часта прыязджаюць у Карэлічы госці, у замежных пашпартах якіх беларускія про-

звішчы. І тады невядома, хто больш здзіўляецца: турысты ўбачанаму ці гаспадары таму, як іх госці не могуць адразу ўспрыняць і асэнсаваць новую яву сваіх родных месц.

Мікалай Сакалоў раскаваў, як летась да сваякоў у Жухавічы завітаў зямляк з Францыі. Ён радаваўся дастатку ў калгасе, доўга ездзіў са старшынёй па палях, на якіх працавалі, здаецца, адны машыны і не было бачна людзей, заходзіў у хаты, дзе з чырвоных куткоў, замест цьмянага бляску абразоў, зіхацелі экраны тэлевізараў, бачыў шыкоўнае застолле на вяселлі пляменніцы, ледзь хаваючы недавер слухаў планы калгаснай моладзі аб сваім будучым. А потым з Францыі прыйшло пісьмо. «Маім расказам аб убачаным на Радзіме многія не паверылі, — скардзіўся ён сваякам. — Сёй-той нават пагражаў расправіцца са мной за «камуністычную прапаганду».

Хай і тое, што бачыў на Радзіме эмігрант з Францыі, і тое, што ўжо цяпер я пачуў у фінальце райвыканкома, нашы непрыяцелі называюць «прапагандай». Сутнасць справы ад гэтага не зменіцца — узровень жыц-

ця жыхароў раёна павышаецца як ніколі хутка.

— Рост грашовых даходаў насельніцтва раёна сёлета складзе ў параўнанні з 1965 годам 78 працэнтаў, — раскаваў мяне начальнік плановага аддзела выканкома Павел Пажарніцкі. — У тым ліку за пяцігодку — 38 працэнтаў. А ведаецца, колькі працоўных зберажэнняў захоўваецца ў раённай ашчаднай касе? 11 мільёнаў рублёў!

— На што ж трацяць такія грошы? — спытаў я. Павел Уладзіміравіч падыйшоў да акна, адкуль відзеўся раён новых забудоў.

— Вось толькі такіх асабістых дамоў жыхары раёна пабудавалі сабе 537. Штогод мы прадаём 75—90 легкавых аўтамашын. А матацыклаў на вёсцы дык і не пералічыш. І ўсё ж жадаючых мець уласны транспарт становіцца ўсё больш. Давялося нават чаргу наладзіць. Наогул жа, тавараабарот на душу насельніцтва павялічыўся за пяцігоддзе напалавіну. А гэта лепшы індыхатар дабрабыту.

І ўсё ж названыя раённымі фінансістам лічбы не поўнаццю характарызуюць росквіт дабрабыту працоўных. Да іх трэба прыплюсаваць мільённыя выдаткі, якія пайшлі з

дзяржаўнага бюджэту на сацыяльнае забеспячэнне, ахову здароўя, развіццё адукацыі, культурнае абслугоўванне жыхароў раёна. Пяцігодка, падзяляючы свае дабрабыты, не абмінула нікога. Ні старых, якім павысіліся пенсіі, ні тых, хто працуе і атрымлівае большую зарплату, ні дзяцей, якія лепш сталі харчавацца ў дзіцячых садах і школах. І мы не супраць такой «прапаганды».

КЛОПАТЫ У СПАДЧЫНУ

З намеснікам старшын райвыканкома Вячаславам Турком мне так і не давялося пагутарыць грунтоўна.

— Выбачайце, дамовіўся ехаць па раёну, — сказаў ён пры сустрэчы. — Зараз прыбудуць аператары: разам здымаем фільм аб добраўпарадкаванні населеных пунктаў. Хочам адлюстравіць на плёнцы, што зроблена добра, а дзе яшчэ ёсць хібы, а потым на сесі райсавета пакажам дэпутатам, каб кожны на месцы ліквідаваў неда-робленае.

— А паспеце? — спытаў я. — Год жа на выходзе, ды і пяцігодка канчаецца.

— Прычым тут пяцігодка? — нават не адразу зразумеў мяне субяседнік. Жыццё ж не спыняецца, і на

КАК РАСТИ ГОРОДУ-МУЗЕЮ?

Таких городов, как Самарканд, на земле немного. Две с половиной тысячи лет назад он уже был крупным центром ремесла. Богатейшая история, уникальные памятники архитектуры и искусства прошлого превращают Самарканд в заповедный город-музей. Но Самарканд — и современный развивающийся город. Как должны сочетаться современность и древность? Как должен развиваться город-музей? Этот вопрос касается многих заповедных городов. На него по просьбе корреспондента АПН Александра ГУБЕРА отвечает первый секретарь Самаркандского горкома партии кандидат исторических наук Шакар ФАЙЗИЕВ.

— Начну с принципов, из которых мы исходим, — говорит Шакар Файзиев. — Совершенно ясно, что мы обязаны сохранить и во всем великоколени донести до потомков творения древнего зодчества. Не только не помышлять об их разрушении ради строительства современного города, но и восстановить, реставрировать то, что бурная история не пощадила. Это первое и бесспорное положение.

Но Самарканд — это не только музей, но и областной центр. Крупный индустриальный и студенческий город. Его население быстро растет и недавно достигло 300-тысячного рубежа. Примерно 40 тысяч рабочих занято на 60 промышленных предприятиях. В пяти институтах и государственном университете, в 15 техникумах Самарканда — почти 50 тысяч студентов. Добавьте к этому строителей и транспортников, и получится, что почти все взрослое население города, кроме пенсионеров, это рабочие и студенты. Они не должны ради сохранения старины жить в условиях, которые не соответствуют современным требованиям. С этим нельзя не считаться. Выход один: забота о наследии прошлого должна сочетаться со строительством нового города, удобного для работы, отдыха и быта его жителей. Конкретизировать и претворить в жизнь этот принцип нам помогает специальный филиал Узбекского научно-исследовательского и проектного института градостроительства. Наиболее сложная проблема — застройка центра Самарканда, то есть того самого места, где сосредоточено большинство памятников древней архитектуры. Учитывая, что они являются достоянием и гордостью всего советского народа, четыре года назад семь ведущих проектных институтов страны приняли участие в конкурсе на лучший проект планировки и застройки этой территории.

Задача не только в том, чтобы сохранить памятники старины, но и в том, чтобы сделать их всенародным достоянием. Уже теперь в Самарканде ежегодно бывает полмиллиона туристов со всех концов СССР и из зарубежных стран. Желаний же неизмеримо больше. Но всех принять мы не можем из-за ограниченности нашего гостиничного хозяйства и сферы обслуживания. И эта проблема постепенно решается. Из восьми ныне действующих гостиниц на 1 600 мест половина построена за последние годы. Ведется строительство двух кемпингов на 400 мест каждый, туристской базы на 600 мест и мотеля на 200 мест. Все эти объекты создаются в живописных местностях недалеко от города. В скором времени начнется сооружение новой 11-этажной гостиницы. В районах-новостройках мы стремимся сочетать современный комфорт и национальные традиции. Турист здесь может получить все, что получает в других местах, но при этом он постоянно будет чувствовать, что находится именно в древнем Самарканде. Гостиницы, автокемпинги, рестораны, кафе, станции обслуживания автомобилей, фабрики по производству сувениров — весь этот комплекс, связанный с индустрией туризма, уже создается.

Общее направление развития нашего города остается прежним. Он будет предоставлять все больше комфорта и своим жителям и гостям, увеличивать свой вклад в экономику, культуру и науку республики и всей страны.

лаўраха спачываць нам яшчэ рана. Хоць і трымаем пераходны Чырвоны сцяг ЦК КПБ і ўрада БССР па добраўпарадкаванню, але работы наперадзе шмат.

Гэта кароткая рэпліка здалася мне, урэнце, надзвычай сімвалічнай. Сапраўды, чарада нашых працоўных будняў бесперапынная. Апошні год дзевятай пяцігодкі са ступае дарогу першаму году пяцігодкі дзiesiąтай. І разам з багатымі здабыткамі ён перадае ёй у спадчыну і свае клопаты, справы, якія трэба будзе давесці да канца, праблемы, што чакаюць неадкладнага рашэння.

Шчодры плён пакінула на карэліцкай зямлі цяперашняя пяцігодка. Але такая дыялектыка нашага жыцця: тое, што радуе сёння, заўтра перастае задавальняць растучыя патрабаванні.

Павышэнне камфорту паўсядзённага быту, чым так зацікаўлены выканком, — адна з такіх задач. Хіба не важна пракласці ў вёску новую дарогу ці адкрыць яшчэ адзін магазін, адрамантаваць стары клуб ці правесці водаправод на калгасную вуліцу? Да ліку важнейшых у раёне адносіцца пакуль і жыллёвая праблема. Будаваць наогул збіраюцца шмат. Вось хоць бы Карэліцкі дом культуры. Моладзь нездарма не задаволена яго работай: цесна і няўтульна ў старым будынку, час узводзіць новы...

Да ўсіх гэтых, здавалася б,

«дробязей» у раёне ставяцца не з меншай увагай, чым да ўзрастаючых вытворчых планаў. А значыць, дэвіз «Усё для чалавека, усё на карысць чалавека» не старэе.

Паўпусты ранішні аўтобус некалькі гадзін гойдаў мяне па вузкім асфальце прасёлкаў уздоўж бясконцых палёў і стракатых вёсак і толькі потым вырваўся на прастор шырокай магістралі, уліўшыся ў густы патак транзітнага транспарту. «Не, усё ж не блізкі куток гэтыя Карэлічы», — падумалася мне, калі за вокнамі, прамільгнулі, нарэшце, першыя мінскія прыгарады. Але васьмь даўна: у памяць выразна ўпісаліся ла-восеньску «сцішаныя пералескі паміж узгоркамі, сіняюць хвалі возера Свіцязь, на якіх гойдаюцца адбіткі стромкіх сосен, шурпатыя і велічныя сваёй сівой таямніцай вежы Мірскага замка. Я буду ўспамінаць напеўную гаворку мясцовых жыхароў, іх расказы аб вясельных святочных кірмахах і яшчэ многае з таго, што вызначае непаўторнасць гэтага кутка Беларусі, самабытнасць яго людзей. Не засталася ў памяці толькі аднаго — адчуванняў ад спатканняў з так званай «глыбінкай». Жыватворная плынь новага жыцця амаль начыста вынесла з нашага ўжытку гэта састарэлае паняцце. Гэта прыёмнае развітанне. Бывай, «глыбінка»!

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

ДАЎНО я не бачыўся з Уладзімірам Хадасевічам, з якім у свой час працаваў на цаліне. І раптам сустрэча — тут, у Беларусі. Ён завітаў да нас у госці з Казахстана, з саўгаса «Іртышскі» Паўладарскай вобласці.

— Як жывеш, Валодзя? — спытаў я.

— Лепш і не трэба. Працую брыгадзірам трактарнай брыгады. Жонка мая Шарбану загадвае фермай, замяніла бацьку — ён памёр. Аймен скончыў інстытут і цяпер працуе інжынерам у гэтым жа саўгасе. Жанаты ён на рускай, імя яе Вера. Жывём з імі пад адным дахам у двухпавярховым доме. У мяне два сыны і дачка. У Аймена — дачка і сын. Прыгожыя дзеці...

— А як з мастацкай самадзейнасцю? Мабыць, закінуў.

— Што ты! — з бадзёраццю адказаў Уладзімір. — Усёй сям'ёй удзельнічаем. Мае дзеці, ды і я сам нават

год, дапамагалі адзін аднаму ў вучобе...

— Удвух і ў адпачынак паедзем. Мама пачастуе цябе казахскім чаем, кумысам. А потым да тваіх родзічаў таксама можна завітаць разам.

— Не, — адказаў Уладзімір, — я ў адпачынак не паеду.

— Чаму ж гэта? — здзівіўся Аймен.

— Я табе даўно хацеў расказаць... У мяне няма ні бацькі, ні маці, ні блізкіх родзічаў. Куды паедзеш? На цалінныя землі я трапіў з Беларусі па камсамольскай пучэйцы. Выхоўваўся ў дзіцячым доме, потым працаваў на Мінскім трактарным.

Твар Аймена зрабіўся сумным. Потым ён ласкава сказаў:

— Да мяне паедзем, да нас...

— Не, Аймен, ты будзеш дома, а я? Тое месца, дзе я нарадзіўся, лесам зарасло. Фашысты ў час вайны зні-

Жанчына ветліва прывіталася і кранула Уладзіміра за плячо. Хлопец, адчуўшы ласку, расчуліўся:

— Добрага здароўя! Аман бай!

Жанчына яшчэ штосьці гаварыла. Аймен пераклаў:

— Хутка прыедзе бацька. Ён працуе загадчыкам фермы — спраў вельмі многа...

Калі вяртаўся была гатова, у мазанку зайшоў мужчына — казах гадоў за пяцьдзесяць. Быў ён у спацоўцы, у ботах. Прывітаўся па-руску і загаварыў:

— Заўтра пераедзем у новы дом. Нам саўгас дае кватэру. Вось ключы...

За вяртаўся пілі кумыс. Бацька распываў сына пра яго поспехі, пра планы на будучае. Непрыкметна ў размову быў уцягнуты і Уладзімір. Сястра Аймена — Шарбану, таксама задавала пытанні на рускай мове і ўвесь час смяялася.

— Так, у мяне таксама быў на фронце добры сябар, беларус, — пачаў баць-

У СЯМ'І РОДНАЙ

казахскія песні спяваем.

А лёс Уладзіміра Хадасевіча склаўся так...

Раздаўся апошні званок. Маладыя механізатары адзін за адным выходзілі з клуба. Толькі Уладзімір затрымаўся ля сцэны. Ён не спяшаўся пакідаць гэтае памяшканне, дзе не аднойчы за год вучобы выступаў у канцэртах мастацкай самадзейнасці: спяваў, скакаў па-маатроску...

— Чаго зажурыўся? Вясліца трэба, — суцяшаў сябра Уладзіміра смуглы Аймен, паклаўшы руку на яго плячо. — Сёння такое свята для нас!

— Так, свята, — адказаў, уздыхаючы, Уладзімір і ўважліва паглядзеў на Аймена Айдарова. — Табе лягчэй — дамоў едзеш...

Айдару цэлы год вучыўся з Хадасевічам у школе механізацыі. Займаўся ў адной групе, моцна пасябралі. Аймен ведаў Уладзіміра вясельным і жыццядасным. Нават у дні экзаменаў хлопец не бянтэжыўся. А пасля ўрачыстага вечара, на якім дырэктар вучылішча ўручыў пасведчанні і сказаў: «Кожны выпускнік мае права паехаць на тры тыдні ў адпачынак», Уладзімір неяк разгубіўся.

— Што здарылася? — зноў спытаў Аймен.

Крануць шчырай спагадай свайго сябра, Уладзімір сказаў:

— Аймен, зразумей, мы былі разам з табой цэлы

шчылі вёску і ўсіх жыхароў. Недзе пад Берлінам загінуў мой бацька. Ён быў у партызанскім атрадзе, а затым разам з часцямі Савецкай Арміі пайшоў вызваляць Польшчу...

— Мае бацькі сустрэнуць цябе як роднага. Не пашкадуеш. Я ім раскажаш, што ты — мой лепшы сябар, вучыў мяне рускай мове, многа дапамагаў у вучобе. І табе я заўсёды адплачу дабром. Паедзем, га? Мой тата таксама ўдзельнічаў у вайне. Аднойчы раскажаш, як яго, цяжка параненага, вынес з поля бою адзін рускі таварыш.

Аймен прыжмурыў вочы і, здавалася, з цяжкасцю пераводзіў казахскія словы на рускую мову.

— Той самы блізкі сябар майго бацькі гаварыў: «Хто ў бядзе пакіне сябра, сам спазнае горыч бед». Я правільна сказаў?

Уладзімір усміхнуўся і, моцна паціскаючы руку Аймена, згадзіўся:

— Дзякую! Ці з перцам, ці не з перцам — абы было са шчырым сэрцам.

...Сябры дабраліся да паселішча вечарам.

— Вось наш з табой «отчий дом», як кажуць па-руску! — сказаў Аймен, уваходзячы з Уладзімірам у мазанку.

На парозе іх сустрэла пажылая жанчына. Яна радачна прытуліла да сябе Аймена. Потым сын штосьці сказаў маці на сваёй мове і звярнуўся да Уладзіміра:

— Мая мама...

ка Аймена Айдар Сабдыкееў. — Добры сябар... Да смерці яго не забуду. Жыццём яму абавязаны...

Айдар на хвіліну замоўк. На яго твар быццам цёмная хмарка набегла.

— У адным гарачым баі ва Усходняй Прусіі я быў цяжка паранены. І Васіль — так звалі майго таварыша — быў таксама паранены, але вынес мяне з-пад варажага агню... Рассталіся мы ў шпіталі. Ён стаў на ногі раней, чым я, і зноў паехаў на фронт. Пісаў... Потым атрымаў я ліст ад яго таварышаў. Толькі і засталася на ўспамін фотакартка з яго надпісам.

Айдар Сабдыкееў асярочна ўзяў з альбома акуратна згорнутую ў тонкую паперу пажоўклую ад часу фатаграфію і падаў госцю.

Уладзімір уважліва паглядзеў і рукі яго задрыжэлі, на вачах заблішчэлі слёзы. Ён пазнаў у вусатым яфрэйтары свайго бацьку. На адваротным баку быў відаць надпіс: «Хто ў бядзе пакіне сябра, сам пазнае горыч бед. На ўспамін сябру Айдару Сабдыкееўу ад аднапалчана Вясіля Хадасевіча. Люты 1945 г.»

— Бацька... — прашаптаў Уладзімір. — Бацька...

Айдар прыгарнуў да сябе адной рукой Уладзіміра, другой свайго сына Аймена:

— Сыны мае...
Потым дадаў:
— Ты ў нашай сям'і, у роднай.

Міхась ПАЦЁМКІН.

Мінск. Паркавая магістраль.

Фота Г. УСЛАМАВА.

«ВКЛЮЧИТЬСЯ В НАРОДНУЮ ЖИЗНЬ...»

Василий Шукшин — русский советский писатель, и герои его произведений — русские люди. Но у нас в Белоруссии не найдется, пожалуй, человека, который читал его рассказы и не считал бы его писателем своим, близким, родным. Все, что написано им, раскупается нарасхват, потому что Василий Шукшин — добрый и мудрый, остроумный и веселый, ласковый и снисходительный, понятный, простой рассказчик и собеседник. Он как-то по-особому приятен, привлекателен и правдив.

Подобная известность в стране присуща многим советским писателям: белорусу Василию Быкову, киргизу Чингизу Айтматову, чукче Юрию Рытхэу. Однако Василий Шукшин отличается от них не только своеобразием таланта, но и своеобразием личности. Он — и писатель, и кинорежиссер, и актер, в одинаковой степени любимый народом. И в каждой из этих «ролей» Шукшин неподражаем и талантлив.

Поскольку Василий Шукшин славен у нас в стране и в Белоруссии, мы хотели бы познакомить с ним своих зарубежных читателей. А вдруг в магазине «Тройка» в Торонто, в Нью-Йорке или Брюсселе найдутся его книги? Не проходите мимо, купите!

Подробнее о нем — эта статья.

Минув почти год, но слишком рядом еще та сухая, ясная и горестная осень, когда на сорок шестом году жизни не стало Василия Шукшина.

Короткой, но какой удивительно цельной, исполненной высокого человеческого смысла оказалась его жизнь. Крестьянский парень из далекой сибирской деревушки Сrostки сумел стать большим самобытным писателем, популярным кинорежиссером и актером. Но ведь сама по себе его дорога — вспомнил столь любимого Шукшиным русского поэта Некрасова — «это многих славный путь». Нет, здесь важнее и значительнее другое: всюду в своем многогранном творчестве он был подлинным выразителем души народной, художником из народа и для народа. Как любил он свою Родину, жил ее заботами, страдал печалью и гордился высоким ее назначением!

«Жизнь, как известно, один раз дается и летит чудовищно скоро, — писал он в статье «Монолог на лестнице», — не успеешь оглянуться, уже сорок... Вернуться бы! Но... вернуться нельзя. Можно — не пропустить. Можно, пока есть силы, здоровье, молодая душа и совесть, как-нибудь включиться в народную жизнь...»

Вот таким — подвижником, красивым, добрым и великодушным человеком был Василий Шукшин.

Рано лишившись отца, он работал с двенадцати лет в колхозе на Алтае (военные и первые послевоенные годы), затем — на заводе во Владимире, был разнорабочим, слесарем... Служил четыре года матросом-радиотом в Севастополе.

В Московский институт кинематографии он пришел (1954 г.) уже вполне сложившимся двадцатипятилетним человеком, много повидавшим, закаленным в жизненных испытаниях и житейских невзгодах. Его наставник кинорежиссер Михаил Ромм скоро и достойно оценил необычайный талант Шукшина и сделал все возможное, чтобы он смог плодотворно и широко развиваться.

Мы узнали поначалу удивительно-го, ни на кого не похожего актера Шукшина. И об этом поведала самая первая, еще в пору студенчества, его работа в кино — роль солдата Федора в фильме Марлена Хуциева «Два

Федора». Потом он воплотил разные экранные образы в фильмах «Аленка», «Золотой эшелон», «Мы — двое мужчин», «Простая история», «Мужской разговор», «Даурия», «Освобождение» и многих других. Его актерскую игру нельзя было назвать игрой в обычном понимании. Скорее он, как говорил Станиславский, жил в предлагаемых обстоятельствах.

«Самое мощное в картине явление — Василий Шукшин, — писал о кинофильме «У озера» драматург Алексей Арбузов. — Совсем не актер, а Человек. Предельно достоверный... единственно тут возможный. Русская школа актерской игры достигает здесь своей вершины и ни с чем не сравнима». За исполнение главной роли инженера Черных в фильме Сергея Герасимова «У озера» Шукшин был удостоен Государственной премии СССР. А впереди были лучшие, заветные роли в его собственных фильмах «Печки-лавочки» и «Калина красная».

Столь же стремительно и неповторимо начинался и Шукшин-режиссер. «Живет такой парень» — первый фильм, поставленный им по собственному сценарию. Но какой же широкий зрительский резонанс вызвал этот фильм! Нельзя было не проникнуться симпатией к бесшабашному молодому шоферу Пашке Колокольникову (его играет артист Л. Куравлев), фантазии которого уживались с необыкновенной добротой к людям, желанием все хорошо устроить на земле. С триумфом эта кинокартина прошла по советскому экрану, завоевала «Золотого льва» — высшую награду Венецианского кинофестиваля для молодежи. Вторая режиссерская работа — «Ваш сын и брат» — была отмечена Государственной премией Российской Федерации, а «Странные люди», «Печки-лавочки» и «Калина красная» утвердили, что существует в советском киноискусстве особая и плодотворная, отличающаяся глубоким проникновением в народные образы и характеры режиссерская школа Василия Шукшина.

Не следует, однако, думать, что его путь в искусстве был гладким и спокойным. С самого начала не утихали споры вокруг его творчества. Его художественная манера иных критиков раздражала. Но вот что удивитель-

но — еще больше спорят о нем сейчас, интерес к нему изо дня в день растет.

Чем же так дорог, близок и интересен этот художник советским людям, почему много лет и не по одному разу ходят на его фильмы, а все возрастающий спрос на его книги, выходящие многотысячными тиражами, издательства все еще не могут удовлетворить?

Прежде всего тем, что его произведения и их герои обнаженно правдивы как с социальной, бытовой стороны, так и с художественной, эстетической. «Нравственность — есть Правда» — так определил свою главную заповедь сам Василий Шукшин и развивал, утверждал эту мысль не только в статье под таким же названием, но и в многочисленных интервью, встречах со зрителями, читателями.

Заповедь эта ни разу не была нарушена в его творчестве, он не шел ни на какие компромиссы с собственной совестью и говорил людям правду, какой бы подчас горькой и трудной она ни была. В своих сборниках рассказов («Сельские жители», «Там, вдали», «Земляки», «Характеры», «Беседы при ясной луне») он создавал образы оригинальные, ни разу до того в советской литературе не затронутые, самобытные, даже порой единичные в реальной действительности и в то же время типические, взятые из живой жизни, отражающие состояние народной души.

У него был свой почерк, свой стиль, он прекрасно владел им, а более всего — стихией живого русского языка, лексикой просторечия, и любое его слово отмечали меткостью, выразительностью, звучностью.

Таланту его были присущи и лиризм, и юмор, и сатира. То, что намечалось в рассказах и фильмах, воплестилось на театральных подмостках в пьесе «Энергичные люди» и повестях-сказках «Точка зрения» и «До третьих петухов». Чередой ходят в этих произведениях нечистые на руку и совесть «энергичные люди»: хапуги, взяточники, самодовольные мещане-потребители, скрывающие свое истинное лицо под разными личинами.

Сатира Шукшина не только отрицает зло, но и утверждает истинные нравственные, духовные и культурные ценности; сквозь забаву, смехотворность и потеху в ней просвечивает высокая мысль о том, что люди, строящие новый, коммунистический мир, должны быть духовно богатыми, цельными, прекрасными.

«В постижении сложности — и внутреннего мира человека и его взаимодействия с окружающей действительностью, — говорил Шукшин в беседе с корреспондентом «Правды», — обретается опыт и разум человечества. Не случайно искусство во все века пристально рассматривало смятения души и — обязательно — поиски выхода из этих смятений, этих сомнений».

Мятушаяся душа у его Егора Прокудина, героя фильма «Калина красная». В конце концов неправильно прожитой представляется Егору жизнь, связанная с уголовным миром, и он вступает на честный трудовой путь. Бывшие «друзья» убивают Егора, но выношенная им в тяжелых сомнениях правда торжествует. Не солоно хлебавши возвращается из своего странствия Иван (повесть-сказка «До третьих петухов»), но недруг его уже посрамлен. Недопустимо, чтобы зло на земле торжествовало, оно должно быть наказано и немедленно — в этом активный гуманизм Василия Шукшина, социальный, нравственный пафос его творчества.

Владимир КОРОВОВ.
АПН.

БАЦЬКУ БЕЛАРУСКАГА ТЭАТРА

Помнік стваральніку беларускага прафесійнага тэатра, таленавітаму акцёру і рэжысёру Ігнату Буйніцкаму адкрыты ў вёсцы Празарокі Глыбоцкага раёна.

Ён вельмі любіў свой край яго песні і танцы, нястомна збіраў жамчужыны народнай творчасці, каб потым са сцэны шчодра дарыць іх людзям. Створаны ім у 1907 годзе тэатр, у якім ігралі нядаўнія сяляне і рамеснікі, трывала стаўляе на глебе рэальнага жыцця, нёс са сцэны праўду аб гаротным становішчы народа, быў палымым прапагандыстам беларускага фальклору.

Невялікі аматарскі гурток пад кіраўніцтвам І. Буйніцкага вырастаў затым у сталы прафесійны тэатр, майстэрству якога апалядзіравалі Пецярбург, Вільня і Варшава.

З-за праследаванняў царскага ўладу і матэрыяльных цяжкасцей у 1913 годзе тэатр спыніў сваю дзейнасць. Кастрычніцкая рэвалюцыя дала магчымасць Буйніцкаму вярнуцца ў тэатр. Ён стаў адным з ініцыятараў стварэння Першага таварыства беларускай драмы і камедыі.

Ён умеў бачыць у жыцці прыгажосць і вельмі хацеў, каб яе ўспрыялі простыя людзі. Магчыма, таму аўтары помніка — скульптар І. Міско і архітэктар Н. Бурдзін — выбралі для яго самае прыгожае месца — на краі маладога саду, у самым цэнтры вёскі. Строгая стэла імкліва ўзлялася ўверх, а з яе глядзіць на сад, на прыгажосць нашага сённяшняга жыцця мармуровы гарльеф бацькі беларускага тэатра.

НА ЗДЫМКУ: помнік Ігнату БУЙНІЦКАМУ ў Празароках. Фота В. САШЫНА.

ТАЛЕНТ І ПРАЦА

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

ных здольнасцей, таленту. І выкладчык — хутчэй сааўтар у станаўленні творчай індывідуальнасці, чым настаўнік, што перадае вучню свае веды. Вядома, лекцыі студэнтам чытаюць і па спецыяльных прадметах, і агульнаадукацыйных. Заняткі праводзяць выкладчыкі і карыфеі-практыкі. І тыя, і другія вучаць думаць, творча асэнсоўваць гісторыю і сучаснасць, быць сацыяльна актыўным чалавекам. Талент, дадзены прыродай, павінен адшліфавацца і ўцягнуцца ў работу, тады ён максімальна пра-

явіць сябе дзеля ўсіх. Людзі ўбачаць і ацэняць вынік — сам працэс творчага мыслення нябачны. І ў кожнага індывідуальны.

Таму, калі назіраеш у інстытуцкіх калідорах за ажыўленымі, энергічнымі юнакамі і дзяўчатамі, што дзеляцца бутэробрадамі, дамаўляюцца пра спатканні, збіраюцца на новы кінафільм, цяжка ўявіць, што праз некалькі год нехта з іх сілай свайго пераўвасаблення прымусіць цябе плакаць ці смяяцца ў глядзельнай зале, ашаломіць кніжнай ілюстрацыяй ці скульптурай на выстаўцы.

На сценах калідораў тут вісяць эскізы курсавых і дыпломных работ. Дыскусіі, абмеркаванні, умненне разабрацца ў сваіх і чужых памылках вельмі неабходныя ў працэсе творчасці. А юныя — максімалісты. Яны часам могуць прааналізаваць тую ці іншую работу больш грунтоўна і бескампрамісна, чым абяжараны жыццёвым вопытам крытык. Настаўнікі толькі ўважліва сочаць, каб і самакритыка ў выхаванцаў была не менш вострай.

Працэс фарміравання творчай асобы ідзе не толькі ў інстытуцкіх сценах. Будучыя акцёры пасля другога курса вызджаюць з канцэртамі на гастролі, забіраючыся ў самыя аддаленыя куткі рэспублікі, а калі пашанцуе, то і далей — на Урал, Далёкі Усход. Курсавыя і дыпломныя спектаклі не пра-

пускае сталічная грамадскасць. Рэцэнзіі ў друку, радыё- і тэлеперадачы — звычайная з'ява. Тое ж і з выстаўкамі мастакоў. Нярэдка выпадакі, калі беларускія выдавецтвы выпускаюць кнігі, цудоўна ілюстраваныя студэнтамі. Па іх праектах афармляюцца многія ўстановы культуры, асабліва ў вёсках. Сувязь з жыццём, з надзённымі патрэбамі, з сучаснасцю — абавязковая ўмова грамадзянскай сталасці таленту.

Інстытут цяпер рыхтуе акцёраў і рэжысёраў, скульптараў, графікаў і жывапісцаў, керамістаў, мастакоў мэблі і шкла, унутранай аздабы будынкаў, прамысловага мастацтва, мадэліравання вырабаў тэкстыльнай і лёгкай прамысловасці. І амаль штогод дабаўляюцца новыя спецыяльнасці. Гэтага патрабуе жыццё, узросшыя магчымасці грамадства, якое

хоча і матэрыяльную культуру ствараць па законах гармоніі і прыгажосці.

Дабудоўваецца, рэканструюецца інстытут. Бо акцёрам і рэжысёрам стала цеснай старая сцена, мастакам не хапае майстэрняў, керамісты патрабуюць печы для абпальвання. Матэрыяльныя клопаты дзяржава бярэ на сябе, яны не павінны замянаць духоўнаму станаўленню і развіццю будучых спецыялістаў.

Творчая праца сёння надзвычай вабіць беларускіх юнакоў і дзяўчат. Хаця гэтае выское права — быць уладаром чалавечых душ — талент заваёўвае нястомнай працай, вечнымі пакутамі душы, роздумамі і сумненнямі. І нібы кожны раз зноў нараджаецца ў новым творы, ва ўспрыманні кожнага новага глядача.

«ДОБРЫ ВЕЧАР!»

Неяк у мінскім Палацы спорту выступалі артысты Беларускай філармоніі. Ніводнага свабоднага месца Праграма абяцала сустрэчу з зоркамі Беларускай эстрады.

Гледачы, цёпла прымалі выканаўцаў, але дзесьці ў канцы першай паловы канцэрта ў настроі залы стала адчувацца нейкае нецярпенне. Я яго добра разумеў: пасля перапынку на сцэну выйдзе вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры», папулярнасць якога даўно перайшла межы краіны. У такой атмасферы чакання любімага калектыву вядучы аб'явіў: «Выступе фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі». Як і большасць прысутных, я чуў добрыя водгукі аб новым калектыве, але бачыць яго раней не давялося. Цікава!

Спачатку ціха, быццам аднекуль здалёк, а потым усё мацней і мацней, запаўняючы кожны куточак вялізнай залы, палыла-палыцела ў прыціхшую залу песня:

Ой, куры, куры-ы-ы, не пейце рана-а-а,
Добры ве-е-ча-а-а-р!
Ды не будзіце Іваньку-пана-а-а,
Добры-ы-ы вечар!

І нібыта на сярэдзіну святочнай хаты мудрагелістымі бакавымі крокамі задуманна выходзяць сарамлівыя вясковыя прыгажуні. А крыху далей, у глыбіні сцэны, прытупваючы ў такт музыцы, выступаюць фаназырысты кавалеры. І ўсе разам схіляюцца ў паклоне — «Добры-ы ве-е-ча-а-р!» І раптам, бы свежы вецер уляцеў праз адчыненыя дзверы і ўмомант здзьмуў з дзяўчат сарамлівасць, а з хлопцаў напышлівасць і — і-і-іх! — панёс іх па сцэне. Старадаўні народны танец «Мітусь».

Такіх апладысmentaў у першым аддзяленні не было. Зноў і зноў «Харошак» запрашаюць на танец. «Гусарыкі», «Субота», «Таўкачыкі»... І з кожным разам усё больш адчувалася, што «Харошкі» не проста танцуюць і іграюць — жывуць у танцы. Столькі пачуццяў, настроя, экспрэсіі, што здаецца, перанясі іх на колькі дзесяцігоддзяў назад на вясковую вечарынку, там іх прымуць як сваіх. І мы іх прынялі. І хацелася яшчэ паглядзець танцы «Харошак»:

— Прасімі! Прасімі!..

Для большасці калектываў і асобных выканаўцаў, у рэпертуары якіх народныя песні і танцы, існуюць шматлікія цяжкасці ў падыходзе да першакрыніц. Як правільна судзіцца былое і сучаснае, традыцыйнае і новае? І поўная стылізацыя, і карэнная перапрацоўка не даюць жаданых вынікаў. Празмерная прывязанасць да фальклорнага матэрыялу робіць песні і танцы слабаўспрымальнымі ці проста незразумелымі. А залішня мадэрнізацыя фальклору прыводзіць да таго, што сапраўды народнага ў творы амаль нічога не застаецца. Знайсці «залатую сярэдзіну» вельмі няпроста. Патрэбна грунтоўнае веданне тагачаснага і цяпершняга жыцця, трэба мець тонкі мастацкі густ, аналітычны розум, талент і, безумоўна, любоў да ўсяго таго, што створана нашымі продкамі, уважлівыя сыноўскія адносіны да скарбаў дзедзёўскай спадчыны.

Менавіта гэта дазволіла «Песнярам» зрабіць непаўторна прыгожымі і зразумелымі свае песні.

Менавіта гэта прывяло «Харошак» да пастаноўкі арыгінальных, складаных, але лёгкаўспрымальных, захапляючых танцаў, за якія яны атрымліваюць шчырую ўдзячнасць і прызнанне гледачоў.

«Харошкі» яшчэ зусім маладыя. Ім усяго адзін год. А вунь як шырока разнеслася вядомасць і ў тым, што яны

знайшлі сваю дарогу ў мастацтва танца, вялікая заслуга ў першую чаргу іх кіраўнікоў Мікалая Дудчанкі і яго жонкі Валлянціны — галоўнага харэографа філармоніі. Талент, пастаянныя пошукі заўважылі і высока ацанілі ў Міністэрстве культуры, даверыўшы арганізаваць і ўзначаліць ансамбль.

Мікалай і Валянціна ў свой час закончылі харэаграфічнае аддзяленне вышэйшай прафесійнай школы ў Ленінградзе і прыехалі працаваць у Беларусь. Восем гадоў работы з самадзейным ансамблем танца «Вяснянка» Магілёўскага аўтамобільнага завода былі для іх гадамі напружанай вучобы. А працаваць давялося многа: вучылі фальклор, беларускую літаратуру, гісторыю.

Зазірніце ў хатнюю бібліятэчку. Разам з мноствам кніг па харэаграфіі, жывапісу — захапленне абодвух — тамы Купалы, Коласа, Шамякіна. «Анталогія беларускай народнай песні», хрэстаматыя «Беларускі фальклор», польскае выданне «Людзі беларускага» — заўсёды на пісьмовым стале, пад рукамі.

Кнігі часта падказваюць цікавыя думкі, даюць каштоўны музычны матэрыял, пад уздзеяннем якога нараджаюцца спачатку асобныя прыходы, а потым цэлыя танцавальныя пастаноўкі. Так песня «Куры, куры, не пейце рана», перакладзеная Дудчанкамі на мову танца, стала часткай вакальна-харэаграфічнай кампазіцыі «Добры вечар». І малюнак на вокладцы «Беларускага фальклору», дзе мастак адлюстравіў момант бачанай некалі гуляні, таксама можа падтурхнуць уяўленне і прывесці ў выніку да новага цікавага нумару ў рэпертуары ансамбля — танцу-пераплясу «Вясковая вясёлая».

Рэпертуару «Харошкі» ўдзяляюць вялікую ўвагу. Толькі народны па стылю і характару, сучасны па кампазіцыі і настрою танец можа быць прыняты да выканання. Восць чаму, калі яны ўключаюць у праграму даўно вядомы шырокаму гледачу танцы, то абавязкова ўдочыць у іх свае папраўкі.

Яны не толькі самі прыдумваюць танцы, але і шукаюць іх на народных святах, вяселлях. Напрыклад, танец «Гусарыкі» запісалі на Магілёўшчыне ў вёсцы, назву якой далі свайму ансамблю, — Харошкі. Па матэрыялах, сабраных у шматлікіх паездках, стварылі абрадавую музыкальна-харэаграфічную кампазіцыю «Беларускае вяселле».

Асабліва любіць вандраваць па вёсках Толя Кешталапаў. Збіральніцтва народных песень і танцаў — яго хобі. Музыкант

і танцор, ён удала знаходзіць і запісвае ўсё, што можа спатрэбіцца для новай пастаноўкі. Восць ужо сапраўды — захапленне на карысць рабочае. Увогуле, цікавыя людзі працуюць у «Харошках». Вясёлыя, дапытлівыя, дружныя хлопцы і дзяўчаты. Іх аб'ядноўвае не толькі любоў да народнага танца, песні, да свайго ансамбля, шмат агульнага ў іх характарах, тэмпераменце. Калі, скажам, я ўспамінаю Таню Калаціц, хуткае рухавае дзяўчо з вінавата-ўсмешлівым тварам і па-дзіцячы надзьмутымі вуснамі — значыць, нешта не атрымоўваецца — то побач з ёю як бы сама-сабою становіцца Люда Чысцюліна. Прыгожыя, жывыя, сапраўдныя харошкі. За Людзі — Федзя Балабайка, лёгкі, пружыністы хлопец, вяселун. Федзя і Таня прыехалі «паступаць» у «Харошкі» з «Вяснянкі», з той самай, у якой працавалі Дудчанкі.

Вы ўжо, мабыць, заўважылі, што пасля назвы многіх нумароў з праграмы ансамбля ідуць словы «вакальна-харэаграфічная» ці «музыкальна-харэаграфічная» кампазіцыя. Які ж танец без добрай музыкі, песні? Праўду кажучы:

Бубен б'е, цымбалы звоняць,
Памагае ім дуда,
Без цымбалаў, без дуды
Ходзяць ножкі не туды.

У аркестры «Харошак» ёсць і цымбалы, і дуда, і ражок, і басэты, гудок, гармонік і нават... пральная дошка, не лічычы ўжо сучасных інструментаў. А калі на іх іграюць Аляксандр Рашчынскі, музычны кіраўнік ансамбля, ён жа і апрацоўшчык большасці народных мелодый з рэпертуару «Харошак», Валя Карэлікава, Юра Хілавец, дык ногі самі ўскочы ідуць. І калі да ўсяго Ніна Аўдзееўна і Міша Пацук падпяюць, то — трымай, не ўтрымаеш.

«Про-сім, про-сім!» «Харошкі» прытамліліся, але выходзяць на новы танец — «Лянсей» (у народзе яго называюць «Лянцяй»), важна выходзяць, з высока паднятымі галовамі, сур'ёзныя, павольныя. Мабыць, на самой справе вырашылі крыху адпачыць, нездарма ж пляцца:

На кадрэлі ўпацелі,
На «Лянцяй» адпачнем.

Э, не! «Афіцыйная» першая частка «Лянцяй» закончылася. А ў прыпеўцы яшчэ ёсць такія словы:

А на полечцы-трасусе
Чаравічкі растрасём.

І зноў гарэзлівае «і-і-іх!». І пайшло-панеслася:

А Лявоніху Лявон палюбіў,
Лявонісе чаравічкі купіў...

Валянцін РЫБІЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: танцуюць «Харошкі».

ПЕСНЯ ВЯРНУЛАСЯ ДА ЛЮДЗЕЙ

Фанатэка Навасвержанскага этнаграфічнага хору Стаўбцоўскага раёна папоўнілася новымі запісамі даўно забытых беларускіх песень. Іх прывезлі з чарговай фальклорнай экспедыцыі загадчыца клуба Зоя Язвінская і актывісты хору — муж і жонка Марыя і Васіль Логвіны, медсястра і станочнік мясцовага лесазавода.

У краі, дзе сярэд раздольных палёў і зялёных дуброў вузкая стужкай уецца спакойны Нёман, не змаўкаюць народныя песні, такія ж раздольныя і нетаропкія. Спяваюць іх тут здаўна, звонкай эстафетай перадаючы з пакалення ў пакаленне. Але ў доўгім шляху шмат траціцца. І энтузіясты сельскай мастацкай самадзейнасці вырашылі адрадыць забытае. Яны ўважліва вывучылі публікацыі народных артыстаў СССР Г. Цітовіча і Р. Шырмы і іншых збіральных фальклору, а таксама рэпертуарныя зборнікі дамоў народнай творчасці за шмат гадоў.

Запісы этнографу-аматараў з вёскі Новае Свэржанаў сталі добрым дапаўненнем да гэтых публікацый. Ужо сёння ў актыўным рэпертуары хору больш як 20 адроджаных ім песень: «Ой, у полі возерэчка», «Козлік», «Белая бяроза», «Ехаў Ясь на кані» і іншыя. А ў фанатэцы — тысячы метраў магнітафоннай стужкі, на якой запісаны галасы старажылаў самых розных мясцін, куды ў пошуках

жамчужын народнай творчасці выязджалі нававержанскія харысты. Гэтаму занятку яны аддаюць усе свабодныя дні.

На стужках не толькі старадаўнія песні і іх розныя варыянты, але і рэчытывы, прыказкі, загадкі, прымаўкі.

Першааснова любоў праграмы хору — песня. Да яе тут ставяцца вельмі беражліва, з любоўю, стараючыся захаваць галоўнае — мясцовы каларыт, дыханне таго далёкага часу, калі яна нараджалася. І разам з тым падаць з пазіцыяй сённяшняга дня.

У гэтай нялёгкай справе ў сарака аматараў этнаграфіі ёсць добры настаўнік — кіраўнік хору. Дзесяць гадоў назад Аляксандр Мацвееў, тады студэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, стварыў у Новым Свэржанаў самадзейны калектыв і з таго часу не разлучаецца з ім. Ён не толькі праводзіць рэпетыцыі, але і расказвае аб гісторыі музыкі, аб іншых відах мастацтва, прыцягвае харыстаў да адбору і апрацоўкі запісаных ім ў час экспедыцыі песень. Адно з іх — «Як пасею лён» — яны выканалі перад дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіяй, абараніўшы разам са сваім мастацкім кіраўніком яго дыплом. Разам яны «абаранялі» і іншыя дыпламы — на абласных, рэспубліканскіх і ўсесаюзных аглядах мастацкай самадзейнасці.

Я. ПАЛУШКІНА.

РАЗЬБЯРСКІЯ ЦУДЫ СЯРГЕЯ ЮРКЕВІЧА

...Невялікі пакой слесара аўтабазы Сяргея Юркевіча ў драўляным аднапавярховым доміку, што стаіць у горадзе Бяроза на рагу вуліцы Чырвонаармейскай і Кароткага завулка, напоўнены вырабамі з дрэва — барэльефамі, аб'ёмнымі фігуркамі, дзівосных форм карэннямі, чуркамі — нарыхтоўкамі для будучых работ. А на сталі — кнігі: «Дрэва расказвае казкі» Васіля Елкіна, «Жыццё Ван Гога» Анры Перушо, «Пластычная анатомія» Г. Паўлава і В. Паўлавай, некалькі экзэмпляраў часопіса «Художнік», эскізы пейзажаў, іншыя малюнкi, зробленыя на лістках паперы.

Сяргей Юркевіч, аднак, захапляецца не толькі разьбой па дрэве. «Сыравінай» для яго работ служаць таксама карэнні і галінкі дрэў, якія атрымліваюць другое жыццё ва ўмелых руках чалавека.

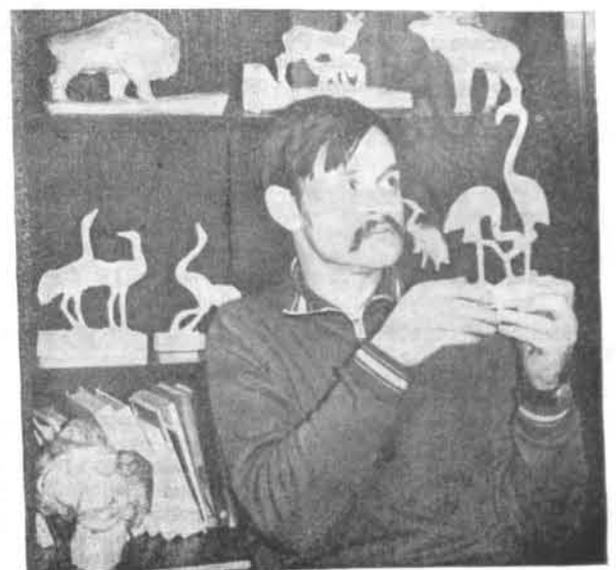
Амаль усе кампазіцыі Сяргея стварае па сваіх эскізах, выкарыстоўваючы матывы мастацкіх твораў і фальклору. А часам той або іншы вобраз падказвае сама прырода: наросы на дрэвах, перапляценні і згібы карэнняў і галін.

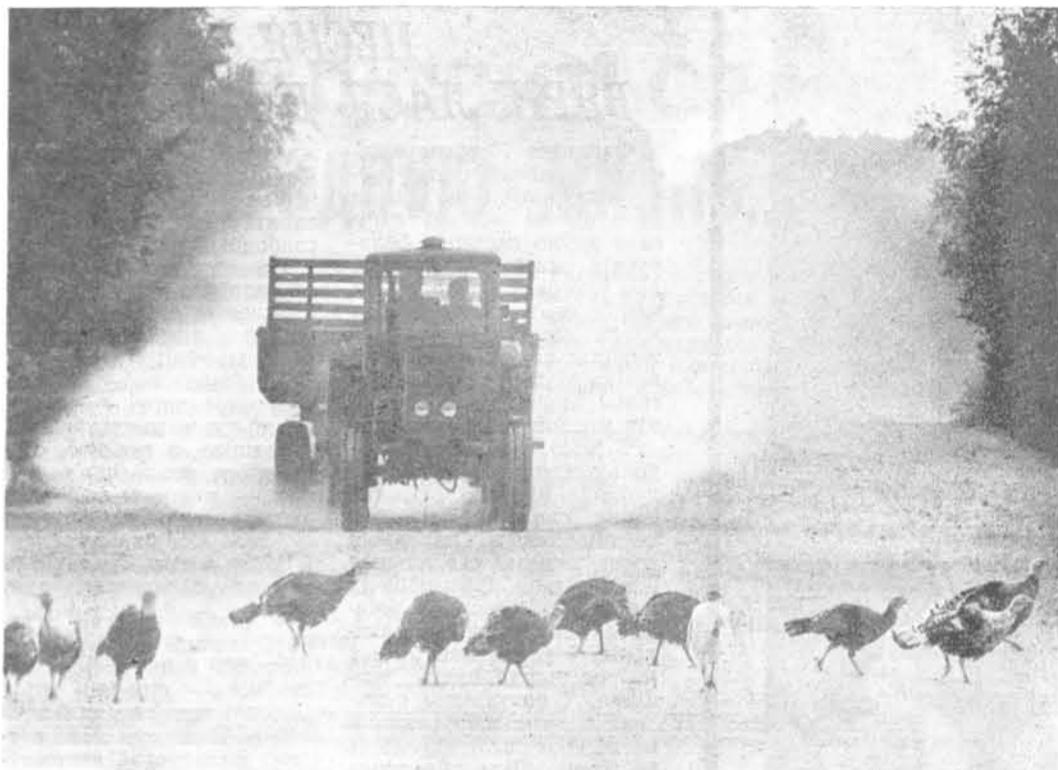
Разьбе па дрэве Юркевіча ніхто не вучыў. І разам з тым настаўнікі ў яго былі. Гэта — кнігі аніمالіста Васіля Ватагіна, розныя выданні па мастацтву. Але галоўным падручнікам Сяргея лічыць ужо названую мною кнігу Васіля Елкіна «Дрэва расказвае казкі». Менавіта яна паслужыла штуршком паспрабаваць свае сілы ў рабоце над аб'ёмнымі фігурамі, дапамагла ў авалоданні тэхнікай разьбы, пазнаёміла з творчасцю выдатных майстроў драўлянай скульптуры.

Яўген СЯЛЕНЯ.

НА ЗДЫМКУ: Сяргей ЮРКЕВІЧ у сваёй «майстэрні».

Фота В. ЗІНОВІЧА.

Сельскі матыў.

Фотаэцюд М. ШМЕРЛІНГА.

ДЫЗАЙН СТАРОГА МІНСКА

Горад Мінск ужо крочыць дзесятае стагоддзе сваёй гісторыі. Войны і навалы не шкадавалі яго. У 1944 годзе Мінск на 87 працэнтаў ляжаў у руінах. І як ні дзіўна, гісторыі яго ўсё ж адносна пашанцавала нават у гэтай спусташальнай вайне. Цалкам захаваліся стары мураваны горад XVII—XIX стагоддзяў, акрэслены вуліцамі Нямігай, Замкавай, Астроўскага, Віцебскай, Рэвалюцыйнай, Інтэрнацыянальнай, Камсамольскай, плошчай Свабоды, вуліцамі Бакуніна, Гандлёвай, Старавіленскай, Музыканцім завулкам, часткай вуліцы Энгельса. Яны ўцалелі цудам ад фашысцкага знішчэння, нягледзячы на тое, што менавіта ў гэтых раёнах старога горада дзейнічала славаце мінскае партызанскае падполле. У дзень Перамогі стары Мінск велічна ўздымаўся сваімі барочнымі вежамі і франтонамі будынкаў плошчы Свабоды і Верхняга горада, быццам пераможная песня сваёй неўміручасці. Варшавяне ў той час маглі б пазайздросціць нашаму цуду.

Аб былой песні змагання і жыцця сёння напамінаюць яшчэ вуліцы Рэвалюцыйная, Інтэрнацыянальная, Камсамольская, частка вуліцы Астроўскага (9 дамоў) і асабліва раён так званых Верхняга места альбо Верхняга горада. Тут шмат унікальных помнікаў беларускай гісторыі і доўгавечнага адсюль у пачатку XVII стагоддзя пачалося мураванне будаўніцтва ў Мінску. Тут яго пачатак і канец. Тут кола яго гісторыі замыкаецца.

Калі б фашысцкая навала знішчыла гэтае месца — маральна горад дзевяці стагоддзяў перастаў бы існаваць. Жывы горад духоўна памёр бы, як памірае для грамадства чалавек бязродны, што згубіў сваю памяць. Стары Мінск напэўна прыйшлося б адбудоваць, як зрабілі гэта палякі з гістарычнай Варшавы.

Але Верхні горад яшчэ жыве, і існаванне яго ў Мінску ставіць праблемы іншага парадку — перш за ўсё рэстаўрацыі і сацыяльна-культурнага выкарыстання. Гэтае пытанне з'явілася адной з галоўных тэм Міжрэспубліканскага семінара мастакоў прамысловага і афарміцельскага мастацтва Цэнтральнай вучэбна-экспериментальнай студыі Саюза мастакоў СССР, які праходзіў у Мінску. Дэманстраваліся і праекты ўдзельнікаў семінара — мастакоў Украіны, Малдавіі, Казахстана, Беларусі, Масквы.

Групай мастакоў пад кіраўніцтвам М. Коніка (Масква) быў зроблены дызайнерскі праект сацыяльна-культурнага выкарыстання Верхняга горада і неабходныя тэарэтычныя высновы і праектныя абгрунтаванні. Аўтары праекта разглядаюць стары Мінск у гістарычна-культурным аспекце і прапануюць расцэньваць яго ў структуры ўсяго горада як развіты музейна-выставачна-клубны комплекс, што адпавядае сацыяльнаму значэнню цэнтра горада.

Стары Мінск, як сцвярджаюць аўтары ў дэкарацый-тлумачэнні да дызайнерскага праекта, «патрабуе асабліва беражлівых адносін як да самога, так і да любой дэталі яго даўніны, ці гэта рэшткі гарадскога сцяны, на першы погляд нічым не прыкметны дом, званіца... Анцыя разбурэння працы рук чалавечых, нават калі яна апраўдваецца якімі-небудзь эканамічнымі або горадабудаўнічымі меркаваннямі, заўсёды заключае ў сабе глыбокі маральны падтэкст, калі ламае каштоўнасны крытэрыі матэрыяльнага стварэння, якія спецыяльна выхоўваюцца і фармуюцца грамадствам, і знішчае гістарычныя лініі прывязкі чалавеча да роднага месца, разрывае нябачныя ланцужкі духоўнай сувязі паміж людзьмі і пакаленнямі.

Маральна страта, якую прыносяць падобныя акцыі, непараўнальна большая за дасягнуты эканамічны або іншы эфект».

Такая пазіцыя мастакоў-праектантаў слушная, таму што яна адлюстроўвае агульныя прынцыпы навука мастацтвазнаўства і гістарычнай навука ў адносінах да даўніны і народнай культуры.

Праектанты прапануюць размясціць у старым горадзе гістарычныя музеі, выставачныя залы, прафесійныя клубы творчых работнікаў, антыкварныя магазіны, гандлёвыя кропкі. Прыводзіцца мяркуемая агульная наменклатура аб'ектаў старога Мінска.

Праект сацыяльна-культурнай зоны Верхняга горада, выкананы ў макеце, уяўляе сабой чыста дызайнерскае вырашэнне праблемы. Тут эстэтычна асэнсавана і праілюстравана ідэя, прынцып выкарыстання гістарычнага асяроддзя старога горада. Такі падыход патрабуе і адпаведнага ўспрыняцця. Макет адлюстроўвае фрагмент старога Мінска. Ён толькі набліжаны да гарадскога плану і да канкрэтных будынкаў. Ідэя выяўлена праз асэнсаванне функцый, якія раскрываюцца ў прынцыпе мастацкай арганізацыі гарадскога асяроддзя, гэтак жа сама як мноства неадэкватных набліжаных будынкаў макета ствараюць усе разам агульны вобраз рэканструяванага і рэстаўрыраванага архітэктурнага раёна Верхняга горада.

Выстаўлены праект займае прамежкавае становішча паміж ідэяй і канкрэтным праектам рэстаўрацыі. Ён знаходзіцца на другой пазіцыі ў схеме «ідэя — прынцып асэнсавання ідэі — праект». Гэтая распрацоўка прынцыпаў павінна, на думку аўтараў, даць больш свабодную магчымасць прыступіць да канчатковага стварэння канкрэтнага праекта рэстаўрацыі і выкарыстання Верхняга горада, з падрабязным вывучэннем усяго яго гістарычна-культурнага, археалагічнага, горадабудаўнічага, архітэктурнага і сацыяльнага комплексу.

Можна спадзявацца, што стары горад у Мінску чакае светлая будучыня і новае змястоўнае жыццё.

З. ПАЗНЯК.

СПОРТ

Адбыліся спаборніцтвы «Залатая восень-75» па спартыўнаму арыентаванню на прызы газеты «Вячэрні Мінск». Сёмыя традыцыйныя спаборніцтвы праводзіліся Мінскім абласным саветам па турызму і экскурсіях і рэдакцыяй газеты «Вячэрні Мінск» на радзіме народнага паэта Беларусі Янкі Купалы ў раёне вёскі Вязынка.

Кожнаму ўдзельніку трэба было прайсці тры кругі агульнай працягласцю 26 кіламетраў з 19 кантрольнымі пунктамі, а жанчынам — 15 кіламетраў з 11 кантрольнымі пунктамі.

У спаборніцтвах удзельнічалі і спартсмены з іншых абласцей рэспублікі. Хутчэй за ўсё трасу пераадолела студэнтка Мінскага радыётэхнічнага інстытута Вікторыя Хаткевіч. У мужчын першае месца заняў кандыдат у майстры спорту сле-

сар-зборшчык Мінскага завода аўтаматычных ліній Яўген Чачэкаў.

**

У Кіславодску завершаны розыгрышы Кубка СССР і чэмпіянат краіны на асобных дыстанцыях па стральбе з лука. На гэтых спаборніцтвах былі ўстаноўлены восем рэкордаў Савецкага Саюза. Аўтарам аднаго з іх стаў прадстаўнік Беларусі майстар спорту міжнароднага класа Васіль Худоба.

Голас Радзімы

ПАВАЖАНЫ ЧЫТАЧ!

УЖО ЦЯПЕР ВЫ МОЖАЦЕ ПАДПІСАЦА НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» НА 1976 ГОД ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ ПРЫМАЮЦЬ ПАДПІСКУ НА САВЕЦКІЯ ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ ў КРАІНЕ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВЕЦЕ. ВАШЫ ПРОСЬБЫ НАКІРОЎВАЙЦЕ ПА АДНЫМ З ГЭТЫХ АДРАСОЎ:

ЗША

Four Continent Book Corporation,
156, Fifth Avenue,
New York, N. Y. 10010

АУСТРАЛІЯ

C.B.D. Library and Subscription Service,
Box 4886, G.P.O.
Sydney, N.S.W. 2000

ФРГ

5 Köln I
Follerstraße 2 — Postfach
10 16 10

Socialist World Bookshop,
61,
Liverpool Street,
Sydney, N.S.W. 2000

НОВАЯ ЗЕЛАНДЫЯ

Kubon und Sagner
8 München 34
Postfach 68

Progressive Books, 14—16,
Darby Str.,
Auckland C.I.

БЕЛЬГІЯ

Librairie
Du Monde Entier
Rue de Midi, 162
1000 Bruxelles

КАНАДА

Progress Books
487 Adelaide St., West,
Toronto 2 B Ont.

Agence et Messageries
de la Presse
1, rue de la Petite-Ile
1070 Bruxelles

АУСТРЫЯ

Les Amitiés
Belgo-Soviétiques
21, rue du Méridien
1030 Bruxelles

Globus
Vertrieb Ausländischer
Zeitschriften
A-1200 Wien
i Höchstätztplatz 3

АНГЛІЯ

10-2
Collet's Holdings LTD.
Denington Estate
Wellingborough
Northants, England

ІТАЛІЯ

Associazione Italia — URSS
Piazza della Repubblica
4700 185 Roma

ФІНЛЯНДЫЯ

Akateeminen Kirjakauppa
Postilokero 128,
Helsinki 10

ШВЕЙЦАРЫЯ

Librairie Rousseau
36, rue J.-J. Rousseau
Genève

Kansankulttuuri Oy
Simonkatu 8, Helsinki 10

ФРАНЦЫЯ

Rautatiekirjakauppa Oy
Postilokero 248,
Helsinki 10

Librairie du Globe
2, rue de Bucy
75—Paris 6^e

АРГЕНТЫНА

Sr. W. Laszkiewicz
Av. Santa Fe 4977
Buenos Aires (suc. 25)

Les Livres Etrangers S. A.
10, Rue Armand Moisan
F-75737 Paris Cedex 15

ЗАХОДНІ БЕРЛІН

„Das europäische Buch“
1000 Berlin 33
Thielallee 34

«Maison du livre étranger»
9, rue de l'Eperon
75006 Paris

Association France — URSS
8, boulevard
de Ménilmontant
75 — Paris 20^e

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»—72884. КОШТ ПАДПІСКІ НА ГОД—2 АМЕРЫКАНСКІЯ ДОЛАРЫ. АПЛАТУ ПАДПІСКІ МОЖНА ЗРАБІЦЬ У ЛЮБОЙ ВАЛЮЦЕ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1639.